

Hubbes László Attila

MEGHÍVÓ LENGYEL KERINGŐRE

Majdnem másfél évvel ezelőtt vetette fel Vermesser Levente barátom egy beszélgetés közben, hogy mi lenne, ha a Székelyföld folyóiratnak szerkesztenénk egy lengyel tematikus vendégszámot. Nagyon fellelkesített a gondolat, éppúgy, mint őt, és úgy éreztem, végre igazán törleszthetem adósságomat régi lengyelországi barátaim felé. Diákkoromban évekig készültem Lengyelhonba filmmesterséget tanulni, és a sors kegye folytán ki is jutottam Krakkóba, szerelemvárosomba, ahol a Jagellók egyetemén lehettem tanuló és oktató egyazon időben majd' egy esztendeig. Aztán ugyanoly hirtelen ért véget, ahogy elkezdődött – sajnos, befejezetlenül. Ezt csak *Pan Twardowski*, a polyák Faustus doktor kotyvaszthatta ki. Negyedszázada ennek immár. Bár a szerelem azóta is megmaradt, egy hatalmas, Krakkó alakú sajtó ürrel bennem, pályám másfelé kanyarodott, és csak néha gördült elém olyan alkalom, amikor a „lengyel ügyért” érdemben tehettem. Már majdnem lengyelül is elfelejtettem.

Ezért is örültem annyira ennek a kihívásnak, mintha Wojciech Kilar *Polonéze* csendült volna fel a Pan Tadeusz menyegzőjéről, és kértek, kaptak volna fel engem is a bódító lengyel keringőre. A kezdeti bizonytalan lépések után igyekeztünk ismereteink és tudásunk szerint minél több szerzőt, lengyel tollforgatót és lengyelbarát fordítót bevonni a táncba, megnyerni a jó ügyünknek, hogy Erdély s a magyar olvasók számára minél színesebb körképet kínálhassunk a mai és hajdani lengyel irodalomról, színházról, műveltségről, társadalomról, történelemről és hozzánk fűződő kapcsolataikról.

Ha minden sávját nem is, de széles, gazdag vásznát sikerült összeszönnünk ebbe a számba a lengyel világnak, friss színekkel, régről ismerős és új mintákkal, témákkal egyaránt: a polka dallamára pördülő szoknya forgásával villan meg előttünk egy üde, izgalmas táncrend. Érzékletes, hangulatos, lengyel dallamos nyitányt kínál ehhez Vermesser Levente szerkesztőtársam *Rokon a Visztula mellett* című beköszönője. A *Szépirodalom* fonatában újabb (vagy újra felfedezendő) lengyel költők: Anna Janko, Wisława Szymborska, Adam Zagajewski

verseit és Sławomir Majewski novelláját olvashatják Zsille Gábor tolmácsolásában – külön érdekesség Kazimiera Hłakowiczówna költőnő, aki a második világháború egy időszakát Erdélyben vészelte át, és szép versei idézik fel ennek emlékeit.

Két, kifejezetten a Székelyföld számára írt tanulmány a lengyel kultúra egy-egy jellemző, egymást mintha kiegészítő múltbeli és mai aspektusát mutatja meg: Krzysztof Gajewski a kortárs lengyel irodalomban és művészetben megjelenő népi fordulatról ír, míg a Marek-Jerzy Minakowski és Rafał Smoczyński szerzőpáros egy különleges módszertannal, XVIII–XIX. századi sajtóbeli gyászjelentésekben követi végig „nyomatott osztályként” a lengyel nemesség újkori átértelmeződését értelmiségi elité.

Izgalmas olvasmányokat nyújt a *Közös történeteink* rovat, amelyben lengyel, magyar, erdélyi, székelyföldi szálak fonódnak össze. Kovács István történész, Széchenyi- és József Attila-díjas költő, műfordító, hajdani krakkói magyar főkonzul (és ilyenképp egykori lengyelországi tanulmányaim istápolója) készülő nagyívű történelmi munkájából küldött részletet *A barátság anatómiája* címmel, amelyben fejezeteket mutat be a XVI. századi, Mohács után szétszakadó Magyarország és születő Erdélyi Fejedelemség közös magyar–lengyel vonatkozásaiából. Trenka Csaba Gábor író, forgatókönyvíró *Poniatowski herceg és a hegyelmi időszak* című írása lengyel–magyar történelmi párhuzamokban láttatja a két nép sorsának korszakos hasonlóságait és különbségeit, különösen a lengyeleknek a napóleoni háborús borogyinói ütközetben és a magyaroknak a második világháborús doni harcokban az oroszokkal szembeni végzetes pillanatait. Borsodi L. László csíkszeredai költő és irodalomtanár egymást tükröző interjúkat készített a lengyel és a magyar katolicizmus két meghatározó személyiségével: Marian Adam Waligóra pálos atyával és Urbán Erik ferences atyával. Ezekben a beszélgetésekben a csechokowai Jasna Góra és a csíksomlyói Mária-kegyhelyek összecsengő fontosságára, kölcsönös áthatásaira vetül fény a magyarság és a székelység vallási lelki életében. A rovatot egy rendhagyó recenzió zárja, amelyben e bevezető szerzője egy angol nyelven frissen megjelent, lengyel és magyar szerzők által írt művelődéstörténeti tanulmányokat tartalmazó könyvet ismertet: a Mester Béla magyarországi filozófus és Rafał Smoczyński lengyel szociológus szerkesztésében megjelent *Lords and Boors – Westernisers*

and 'Narodniks' (Urak és bugrisok – nyugatosok és 'népiesek') című kötet a lengyel és magyar nemesség és értelmiség újkori történetéből, szellemiségéből, irodalmából, művelődéséből kínál egymásra hangoló-dó, a szakmai közönség számára érdekesítő értekezéseket.

Az utolsó rész egy *Lengyel irodalmi látkép*, ami személyes hangvételű írásokban nyújt rápillantást a jelen és a közelmúlt lengyel irodalmára, a lengyel és magyar irodalmi kapcsolatokra, vagy a lengyel irodalom magyar fogadtatására. Magdalena Garbacik-Balakowicz, a magyar irodalmat tanulmányozó lengyel irodalomtudós *Egy bizonyos kapcsolat esete* című, magyarul írt reflexiójában a magyar irodalommal való megismerkedésének érdekes esete után a kortárs lengyel irodalomból a számára fontos szerzőket ajánlja a magyar olvasók (és a vállalkozó kedvű fordítók!) figyelmébe. Wirth Imre író, muzeológus különleges szellemeket idéz meg *A szabadság rézbőrű árnyalatai* című esszéjében: a XX. század magyar és lengyel „indianjainak” – elősorban Fehér Szarvas/Borvendég Deszkáss Sándornak és Hosszú Toll/Sat Okh/Stanisław Supłatowicznak a képlékeny valóságait vizsgálja kritikus szemmel, akiknek indiánregényei nemzedékek fiataljait lelkesítették és csábították titkos indiántáborokba. Mihály Vilma irodalomkutató, a Sapientia Csíkszeredai Karának oktatója Andrzej Sapkowski *Vaják* sagáját elemzi, amely a modern fantasy-irodalom keserű, ironikus kifordításából immár nagy népszerűségnek örvendő, videojátékokat, filmeket, filmsorozatokot magába ölelő médiamitológiává nőtte ki magát. Codău Annamária irodalomkritikus könyvismertetője Anna Janko lengyel író *Kis népirtás* című, második világháborús családi tragédiájából fakadó traumáit feldolgozó, lélekszorogató esszéisztikus tényregényét mutatja be. A nagyváradi költő és képzőművész Oszvath Zsuzsa kritikája *Lengyel–magyar polkák* címmel a Pászt Patrícia válogatásában és fordításában közreadott, tíz kortárs lengyel drámát tartalmazó *Polkák – Új lengyel drámák* kötetet elemzi értő-érző személyes hangon. Balog László színháztörténész, a Sapientia Csíkszeredai Kari Könyvtárának igazgatója ugyancsak a lengyel színház átfogóbb szemléjét nyújtja – beszédes című tanulmánya: *A lengyel dráma reprezentációja Magyarországon és a Trianon utáni elcsatolt országrészek magyar nyelvű teátrumában* szakmai igényességgel tekint át a lengyel drámairodalom magyar nyelvű színpadra vitelét a XIX. századtól napjainkig. A lengyel szemlét Vörös István költő, író mives esszéje, a

Wisława Szymborska 1996-os Nobel-díjazására válaszoló köszönőbeszéde zárja, amelyet a szerző a költőnő *Pályaudvar* versére írt *Szobor, pálmafa, jéghegy* című versparafrázisával koronáz meg.

A lapszámot a Magyarországon élő grafikus, a lengyel plakátművészet neves képviselője, Krzysztof Ducki hangulatidéző alkotásai illusztrálják.

A szerkesztői munka zárásához közeledvén, az elmúlt évre visszatekintve, hosszú táncnak, sok táncra kérésnek értünk a végére. Minden *igen, tak* válasz újabb gazdagodást ígért a lapszámnak, és minden írásért köszönettel tartozunk szerzőinknek. Külön hálások vagyunk a költő-műfordító-polonista Zsille Gábor lelkes társulásáért, fordításaiért, baráti segítségéért a szerkesztési munkánkban is, illetve Kovács Istvánnak is, aki figyelmünkbe ajánlotta őt. Végül, a legfontosabb köszönet Zsidó Ferencet, a *Székelyföld* főszerkesztőjét illeti, aki lehetőséget biztosított nekünk erre a táncra.

